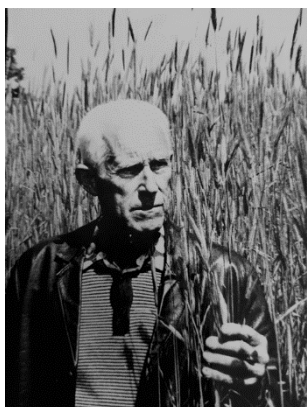

AIN-ILMAR LEESMENT – 100

Eesti Maakarja Kasvatajate Seltsi taasutamisel Ain-Ilmar Leesmentil täitus 22. detsembril 2021. a 100 aastat sünnist. Siinkohal oleks paslik meenutada tema elukäiku, sest kes minevikku ei mäleta, see elab tulevikuks.

Ain-Ilmar Leesment, eesti maakarja aretuse entusiast, sündis 22. detsembril 1921. a Pärnumaal Tali vallas Lanksaare suurtaalu seitsmelapselises peres. Tema elutee oli käänakuterohke. Isa Karl oli ettevõtlik põllumees ja eesti maakarja kasvataja, ema Emma Mälberg-Leesment koolitas end Soomes kodumajanduse asjatundjaks ja töötas enne abiellumist Põhja-Liivimaa Põllumeeste Keskseksi instruktorina, olles esimene taoline ametnik kogu tollasel Eesti- ja Liivimaal. Seejuures andis ta välja Eesti esimese kokaraamatu.

Juba 1914. a oli Lanksaare talus maakarja katsekari ja hiljem maakarja sugulava. Peremees Karl Leesment astus EK Seltsi liikmeks selle asutamiskoosolekul 20. aprillil 1920. a ja kuulus EK Seltsi esimesse juhatusse aastatel 1921–1924.

Ain-Ilmar sai alghariduse Jäärja algkoolis, seejärel õppis Pärnu Poeglaste Gümnaasiumis ja Väandra Keskkoolis. Viimase lõpetas ta 1941. aastal ja astus seejärel (1942) Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda. Üsna pea aga õpingud katkesid, tuli sõdurimunder selga tõmmata ja hakata Narva all rebenenud rinnet koos hoidma. Õnneks pääses ta sellest mõllust eluga ja üsna pea – küll läbi rohkete katsumuste – oli ta uuesti ülikoolis.

Vahepealsed sõja-aastad ja raske majanduslik olukord – kodutalu natsionaliseeriti, ema suri kodukaotuse valu tõttu ja isa küüditati Siberisse, kus kuklalasuga mõrvati, vennad pillutati mööda ilma laiali – ei suutnud aga ”purupaljast” noort meest murda. Ülikoolidiplomini jõudis ta 1949. aastal. Küüditamise hirmus tuli tihti elukohti vahetada. Pärast ülikooli lõpetamist töötas Ain-Ilmar zootehnikuna Harjumaal Kostiveres (1949–1950), Niinja sovhoosis Haapsalu rajoonis (1950–1953) ja Sootaga sovhoosis Tartu rajoonis (1953–1957).

Vahepeal abiellus Ain kursusekaaslase Esmeralda Rattasepaga. Perre sündis kaks tütar. Mõlemad jätkasid isa poolelijäänud tööd: Ädu Leesment Lanksaare talu perenaisena ja Käde (Leesment) Kalamees EK Seltsi tegevjuhi ja teadussekretärina alates 1995. aastast

kuni maini 2021. Ajavahemikus 1957–1960 oli Ain-Ilmar EPAs aspirantuuris, uurimistöö teemaks ”Eesti punase karja eksterjäär ja konstitutsioon”. Töö jäi enne kaitsmist pooleli, sest teema oli vastumeelne: südamel olevat eesti maakarja, mida oleks tahtnud uurida, peeti surnuks ja hääbuvaks tõuks.

1960–1961 oli Ain-Ilmar Leesment Tartu rajooni Sootaga sovhoosis EPA üliõpilaste praktikajuhendaja loomakasvatuse alal. Siis tuli paras juhus ja ta asus tööle kodukanti Pärnu rajooni Päriveri nädissovhoosi tõuaretuszootehnikuna, 1962. a aga Pärnu Kolhoosi- ja Sovhoositootmise Valitsusse (hilisem Pärnu Rajooni Põllumajandusliku Tootmise Valitsus). Ajavahemikul 1973–1989 töötas ta Pärnus Eesti Mustakirju Karja Tõulava zootehnikuna, võttes oma hoole alla ka eesti maakarja tõuaretuse ja tõuraamatusse võtmise.

Eesti taasiseseisvumisega avanes Ain-Ilmaril võimalus ka eesti maatõug iseseisvaks tõuks kuulutada, tema eestvedamisel taastati 14. okt 1989. aastal Eesti Maakarja Kasvatajate Selts. Seltsi asjaajajana töötas ta kuni 1995. aastani, paaril viimasel aastal küll talutöö kõrvalt. Lühikese ajaga (1993. aastast kuni 1996. a veebruarini) suutis A.-I. Leesment oma kodutalu Lanksaates palju ära teha: valmis uus ait-kuivati, käima lükati maaparandus-kuivendustööd, lüpsilaudas oli vabariigi parim maakarja tõufarm (1994, 1995). 1992. a tunnustati A.-I. Leesmenti tööd Pärnumaal C. R. Jakobsoni nimelise põllumajandusmedaliga.

Saanud Lanksaare talu peremeheks, oli Ain-Ilmari esimeseks mureks maakari talulauta tagasi tuua. Kuningine Lanksaare maakari paigutati talu võõrandamise järel Päriveri sovhoosi, kust tuli hakata lehma (küll kunagiste Lanksaare omade järglasi) koju kutsuma. Tagasi ei antud kogu võõrandatud vara, vaid pisku, tuli leppida 19 lehmaga. Juurde osteti veel 16 mullikat ja 1994. a oktoobris veel 7 lehmikut. Eesmärk oli saada 50 lehma, nagu vanasti talus oli. Unistused ja soovide täitumised aga katkesid ootamatult – Ain-Ilmar Leesmenti elutee lõpetas 8. veebruaril 1996 tuleõnnetuse ajal laudast lahti lastud pull Muku.

Jätkasin suure pühendumuse ja kohusetundega isa elutööd eesti maatõu säilitamisel ja aretamisel ning võin nüüd öelda, et meie suguvõsa on andnud suure panuse oma kohaliku tõu – eesti maatõu aretus- ja säilitustöösse. Mida vanemaks ma saan, seda rohkem oskan hinnata isa südameheadust, tarkust ja suurt elukogemust. Pea 27 aastat pärast tema surma meenutan teda ikka ja jälle suure südamesoojusega ja olen õnnelik, et mul on olnud eeskujuks selline isa.

Käde Kalamees

[Foto. A.-I. Leesment Lanksaare talu rukkipoollul H. Soodla]